

PROF. DR. H. HİLMİ KARABORAN HOCAMIZIN ARDINDAN (1940-1994)

Doç. Dr. Saadettin TONBUL*

22 Ekim 1994 Cumartesi günü geçirmiş olduğu ani bir rahatsızlık sonucu, genç denebilecek bir yaşta aramızdan ayrılan Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Hilmi KARABORAN'ı kaybetmiş olmanın üzüntüsünü yaşıyoruz. Türkiye'nin doğusunda, Elazığ'da, ikinci bir Coğrafya Bölümünün faaliyete geçirilmesi ve henüz mezun vermiş bu bölümün filizlenmesinde büyük emekleri geçmiş bulunan KARABORAN hocamızı rahmetle anıyoruz.

Aşağıdaki paragraflarda, bu yazının yayına verildiği tarihte vefatının üzerinden henüz 15 gün kadar bir süre geçmiş olması nedeniyle acele olarak kaleme aldığımız, yüreği Coğrafya, Ülke ve Elazığ sevgisiyle dolu bu hocamızın hayat hikayesi, kişiliği ve bilimsel çalışmaları öz olarak verilmeye çalışılmıştır.

13.3.1940 tarihinde Osmaniye İlçesinin Dervişiye kasabasında dünyaya gelen H. Hilmi KARABORAN, İlk ve Ortaokul öğrenimini Osmaniye'de tamamladıktan sonra 1959 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türkiye ve Ülkeler Coğrafyası Kürsüsü'ne girmiş, 1964 yılında bu bölümden başarıyla mezun olduktan sonra, 1964-1966 yılları arasında vatani görevini yapmıştır.

1966 yılı Güz döneminde Milli Eğitim Bakanlığı'nın açmış olduğu sınavı kazanarak 1416 sayılı kanun çerçevesinde Doktora öğrenimini yapmak üzere Devlet Bursiyeri olarak Federal Almanya'ya gönderilmiştir. 1967 Nisan-1968 Nisan ayları arasında buradaki Prien am Chiemsee ve Bad Aibling Goethe Enstitülerinde Almanca lisan öğrenimini yapmış, 1967-1968 öğretim yılı Bahar Döneminde ise ön sınavları verip Heidelberg Üniversitesine (Ruprecht-Karl Universität Heidelberg) kaydını yaptırarak lisans üstü seviyede Coğrafya öğrenimine başlamıştır. Burada 1968 Mayıs ayından itibaren esas ders olan Coğrafya'nın yanısıra Jeoloji, Pedagoji ve Sosyal Antropoloji dallarında yardımcı dersler almıştır.

1969 Bahar Döneminde ön çalışma ve gerekli öğrenimi tamamladıktan son-

* Fırat Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü.

ra Heidelberg Üniversitesi Coğrafya Enstitüsünde (Geographisches Institut der Ruprecht-Karl Universität Heidelberg) Prof. Dr. Wendelin KLAER'in yanında doktorant olarak kabul edilmiştir.

9 Temmuz 1975'de "**Die Stadt Osmaniye in der oberen Çukurova. Entwicklung, Struktur und Funktionen Einer Türkischen Mittelstadt. Ein Beitrag zur regionalen Stadtgeographia und zur Landskunde der südöstlichen Türkei**" adlı Doktorasını tamamlamış, yapılan esas ve yardımcı ders sınavlarını da büyük bir başarıyla vererek "den Grad eines DOKTORS DER PHILOSOPHIE (DR. PHIL)" ünvanını almıştır.

1975-1977 yılları arasında, Federal Almanya'da Heidelberg Üniversitesi, Coğrafya Entitüsünde, Prof. Dr. Wendelin KLAER, Prof. Dr. Fritz FEZER ve Dr. Phil. Ardoni SCHEURBRANDT ile Kültür Coğrafyası, Beşeri ve İktisadi Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Türkiye Coğrafyası, Ziraat, Nüfus ve Yerleşme Coğrafyası, Tarihî Coğrafya sahasında bilimsel çalışmalar yapmış, Almanya'da ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Coğrafya sahasında düzenlenen Seminer, Kollokyum ve Ekursiyonlara katılmıştır.

Prof. Dr. H. Hilmi KARABORAN'ın 1977 tarihinden sonraki hayatı Ülkesinde, yeni bir Coğrafya Bölümünün kuruluş ve gelişmesinde büyük katkıları olarak Fırat Üniversitesinde geçmiştir. Şöyle ki, KARABORAN, yurda döndükten sonra 17 Mart 1978 tarihinde, o zaman kurucu Bölüm Başkanı olan Prof. Dr. Erdoğan AKKAN'ın teklifini kabul ederek, Elazığ Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde Türkiye ve Ülkeler Coğrafyası Asistanı olarak göreve başlamıştır.

Yaklaşık dört yıl bu görevde çalıştıktan sonra, 1982-1990 yılları arasındaki dönem, O'nun, öğrencisi olmadığı için veya yapılan bir yanlışlık sonucu kapatılan Coğrafya Bölümünün yeniden açılması için büyük bir çaba ve mücadeleye giriştiği yıllardır. O oldukça uzun sayılabilecek bu dönemdeki mücadelesi esnasında, özellikle kendi Üniversitesinde çoğu zaman yalnız kalmasına rağmen yılmamış, bu esnada çeşitli Üniversitelerden yapılan teklifleri reddederek çok arzuladığı kendi bölümüne kavuşmak için büyük bir azim ve sabır göstermiştir.

Coğrafya Bölümünün öğrenci alıp aktif olarak açılma tarihi olan 1990 yılına kadar geçen bu dönem süresince bir taraftan yukarıda belirtilen mücadelesini verirken, öte taraftan da bilimsel çalışmalarının yanısıra çok sevdiği Coğrafyanın kendi deyimiyle misyonerliğini sürdürmüştür. Bu amaçla Fakültenin Sosyal Antropoloji Bölümünde "Antropocoğrafya", Tarih Bölümünde ise "Tarihî Coğrafya" ve "Türk Dünyası Coğrafyası" gibi dersler vermiştir. Bu esnada "**Hatay-Maraş Çöküntü Hendeğinde İki Yeni Yerleşme Merkezi. İslahiye ve Hassa'nın Kuruluş ve Gelişmesi**" adlı hazırlamış olduğu Doçentlik tezi kabul edilerek 14 Nisan 1983'de "Üniversite Coğrafya Doçenti" ünvanını almıştır. 1989 yılında ise "**Elazığ'da Endüstrileşme Faaliyetleri**" adlı takdim tezi ile Profesörlüğe yükselmiştir.

Vefatından önce Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde Türkiye Coğrafyası Profesörü, Bölüm Başkanı ve Sosyal Bilimler Enstitüsünde Anabilim Dalı Başkanlığı görevlerini sürdürmekte, Beşeri ve İktisadi Coğrafya, Türkiye Coğrafyası sahalarında gerek lisans, gerekse lisans üstü seviyede çok sayıda dersler vermekteydi.

Coğrafya bölümündeki bu faaliyetlerinin yanısıra, oldukça renkli, sosyal ve idealist bir kişiliğe sahip olması nedeniyle, Senato, Üniversite Yönetim Kurulu, Fakülte Yönetim Kurulu, Fırat Bilim Derneği Merkezi, Fırat Üniversitesi Spor Kulübü ve Elazığ Musiki Konservatuvarı gibi çok sayıdaki kuruluşlarda üyelikleri bulunan, kısa bir dönem de F.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Dekan Vekilliği görevini yürüten Prof. Dr. H. Hilmi KARABORAN evli, bir kız ve bir oğlan olmak üzere iki çocuk babasıydı.

40 civarında yayınlanmış ve yayına hazır kitap, makale ve sunulmuş bildirisi bulunan Prof. Dr. H. Hilmi KARABORAN'ın eserlerinden seçebildiklerimizin başlıkları şunlardır:

KARABORAN, H. H. "Die Stadt Osmaniye in der oberen Çukurova. Entwicklung, Struktur und Funktionen einer Türkischen Mittelstadt. Ein Beitrag zur regionalen Stadtgeographia und zur Landeskunde der südöstlichen Türkei" (Doktora Tezi), Heidelberg, 1975.

"Die Modifikation des Stadtbegriffes in der Türkei und in der Modernen Türkischen Geographie" Beitrag aus "Zeitschrift für Wirtschaftsgeographie" (Angewandte-und Sozial-Geographie), Heft 1, Pick-Verlag, Hagen (Westf.) 1976, 5-7.

- Yeryüzünde Kontrol Altına Alınamayan Yerleşimler", Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarif-Coğrafya Fak. Coğrafya Araştırmaları Der. 9, Ankara 1980, 81-95.

- Kentlerin Tiplendirilmesi Sorunu - Bölgesel Kent", *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Araştırmaları Dergisi* 9, Ankara 1980, 95-98.
- "Dünya Nüfusunda Gelişmeler", *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Araştırmaları Dergisi* 9, Ankara 1980, 99-102.
- "Die Aktionen der Fırka-i İslâhiye und ihre Bedeutung für einen Strukturwandel der oberen Çukurova" Beitrag aus Zeitschrift für Wirtschaftsgeographie (Angewandte und Sozial-Geographie), Heft 5, Pick-Verlag, Hagen (Westf.) 1981, 141-149.
- H. Hilmi (Dr.) "Bölge Planlaması Bakımından Şehir Tabiri'nin Türkiye'de Gösterdiği Değişiklikler" *Türk Kültürü, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Aylık Dergi*, sayı 237, Ankara 1983, 48-55.
- "Türkiye'de Mevki Adları Üzerine Bir Araştırma. "Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, Ankara 11-13 Eylül 1984, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 60, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi 17, Ankara 1984, 97-148.
- "İki Eğreti Yerleşme Şekli - 'Pey' ve 'Banı' "VI. Millik Türkoloji Kongresi Tebliği, İstanbul 24-29 Eylül 1985, Türk Dünyası Araştırmaları, Sayı 39, İstanbul 1985, 83-104.
- "İslâhiye ve Hassa'da Şehirsal Fonksiyonlar Açısından Nüfusun Gelişmesi, Dağılışı ve Şehirleşme Hareketleri" *Fırat Üniversitesi Dergisi, Sosyal Bilimler* 1 (1987), Elazığ 1987, 95-129.
- "Dünya'da ve Türkiye'de Gecekondu Sorunu - Gecekondu, Sımsar ve Bidonevler" *Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* Sayı 11, Ankara 1988, 111-130.
- "Macaristan'da 1945 Yılından Beri Endüstrileşme Hareketleri" İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Yayınları, Sosyoloji Konferansları 1988, İstanbul 1988, 29-43.
- "Şehir Coğrafyası ve Şehirsal Fonksiyonlar" *Fırat Üniversitesi Dergisi, Sosyal Bilimler*, Cilt 3, Sayı 1, Elazığ 1989, 81-118.
- "Die Orientalische Stadt im Spiegel Geographischer Forschung" *Fırat Üniversitesi Dergisi, Sosyal Bilimler*, Cilt 4, Sayı 1, Elazığ 1990, 167-170.
- "Merkezi Yer Olarak İslâhiye ve Hassa" (Bir Yerleşme Coğrafyası Araştırması) *Fırat Üniversitesi Dergisi, Sosyal Bilimler*, Cilt 4, Sayı 2, Elazığ 1990, 145-158.